

Klimatarbete och kvinnorepresentation i svenska transport- och tillverkningsföretag

Annika Carlsson Kanyama, Karin Carlsson Kanyama, Misse Wester, Lotta Snickare och Inga-Lill Söderberg

TRITA-IM 2016-01

ISSN 1402-7615

KTH, avdelningen för Industriell Ekologi

KTH, SE-100 44 Stockholm

www.ima.kth.se

Förord

Forskningen som presenteras i rapporten har finansierats av Energimyndigheten inom ramen för projektet Kvinnor och män i styrelser: åtgärder för klimat och energieffektivitet. Denna rapport redovisar resultat från ett av flera arbetspaket inom projektet som också kommer att innefatta intervjuer och en enkät till företag. Författarna vill tacka projektets referensgrupp för värdefulla inspel. Tack också till kollegorna på Industriell Ekologi som kommenterat resultaten och slutsatserna.

Sammanfattning

Vi har analyserat kvinnorepresentation och klimatarbete bland företag i två av Sveriges mest utsläppande branscher, transporter och tillverkning. Resultaten är nedslående med tanke på att vi nu har cirka 30 år på oss att helt upphöra med att släppa ut växthusgaser samt cirka 15 år på oss att uppnå ett jämställt samhälle.

Det klimatarbete och jämställdhetsarbete som pågår i dessa branscher idag är sannolikt alldeles för blygsamt för att vi ska kunna övertyga både oss själva och omvärlden om att vi är på god väg att uppfylla våra nära förestående klimat-, hållbarhets- och jämställdhetsmål. Av de 85 företag som vi granskade verkade två tredjedelar inte bedriva något nämnvärt klimatarbete alls. Då hade vi ändå exkluderat de minsta företagen som utgör cirka 90 procent av alla inom de båda branscherna. Den genomsnittliga andelen kvinnor i styrelserna var 15 procent och andelen kvinnor som vd:ar och styrelseordförande var bara några få procent.

Anledningarna till att klimat- och jämställdhetsarbetet inom de berörda företagen inte har kommit längre behöver undersökas ytterligare. Dessutom behöver anledningarna jämföras med tidigare studier av framförallt stora företag. Slutligen behövs en analys av vilka styrmedel som skulle kunna driva på klimat- och jämställdhetsarbetet bland företag i de studerade branscherna.

Innehållet i denna rapport riktas framförallt till företrädare för politik och näringsliv och vår förhoppning är att bidra till den planerade omställningen till ett hållbart samhälle.

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	3
1. Inledning och syfte	5
2. Metod och material	6
3 Resultat	8
3.1 Klimatarbete	8
3.2 Kvinnorepresentation	10
4. Diskussion	11
4.1 Var företagen för små för att representera branschen?	12
4.2 Kan företagen arbeta med klimatfrågor fast de inte berättar om det?	12
4.3 Vad skulle kunna motivera företagen att bedriva ett mer aktivt klimat- och jämställdhetsarbete?	12
6. Referenser	13

1. Inledning och syfte

Klimatförändringen betraktas som ett av de största hoten mot samhället och effekterna märks redan i hela världen (FN, 2016). För att inte skadorna av klimatförändringen ska bli för stora har världssamfundet beslutat sig för att försöka förhindra att den globala medeltemperaturen ökar med mer än 1,5 grader jämfört med förindustriell tid (UNFCCC, 2015, s. 1 och 2). I det så kallade Parisavtalet från 2015 kan man läsa att stora minskningar i utsläppen kommer att krävas för detta. Behovet av att minska utsläppen av klimatgaser tas också upp i FN:s nyligen överenskomna globala mål för hållbar utveckling år 2030 (Agenda 2030). Där handlar mål 13 specifikt om klimat och där står att åtgärder måste vidtas omedelbart för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser (UNDP, 2016). Bland de globala hållbarhetsmålen finns även ett för jämställdhet, mål nummer 5, där det står att jämställdhet är ett mål i sig och att jämställdhet bör uppnås för makt och inflytande i samhället (UNDP, 2016). Det finns delvis utforskade samband mellan kön och klimat som visar att kvinnor är mer angelägna om att vidta åtgärder mot klimatförändringarna än vad män är. Det gäller även åtgärder som varje individ själv kan göra för att bromsa den nuvarande utvecklingen (Naturvårdsverket, 2009). Detta är inte förvånande eftersom internationell forskning visat att det ofta finns skillnader mellan män och kvinnor i miljövänliga attityder och värderingar, och att kvinnor är mindre benägna att ta risker än män (Davidson & Freudenberg, 1996; Wester, 2012).

Den svenska regeringen har bestämt att Sverige ska ta en ledande roll för att förverkliga Agenda 2030 och har tillsatt en delegation med uppdrag att stödja och stimulera genomförandet. Den svenska regeringen anser också att Sverige har ett bra utgångsläge för att lyckas med detta (Regeringen, 2016a). Det finns initiativ och fakta som stödjer detta påstående, till exempel det initiativ som 20 svenska stora företag har tagit för att stärka hållbarhetsarbetet (SIDA, 2016) samt det faktum att Sverige ligger högt i jämförelse med andra länder när det gäller jämlikhet: nummer 4 i världen (World Economic forum, 2016). Miljövårdsberedningen, en delegation som regeringen har tillsatt, tycker att Sverige år 2045 ska vara fritt från nettoutsläpp av växthusgaser (Miljövårdsberedningen, 2016), vilket talar för att skyndsamma åtgärder behöver ske.

Enligt den officiella statistiken (2012) så kommer en stor del av de svenska utsläppen av koldioxid från näringslivet (81 procent). Av dessa 81 procent kommer 29 procent från företag i transportbranschen och 35 procent från företag i tillverkningssektorn (SCB, 2016a). Det är med andra ord viktigt att företag inom just dessa sektorer bidrar för att snabbt minska koldioxidutsläppen för att uppnå de högt ställda målen.

Kartläggningar av företagens styrelser visar att vi är långt från att uppnå jämställdhet för närvarande. Enligt SCB (2016b) var endast 5 procent av alla styrelseordförande i börsnoterade företag kvinnor och endast 6 procent av de verkställande direktörerna var kvinnor. Av alla styrelseledamöter i dessa företag var 29 procent kvinnor (SCB, 2016b).

Mot bakgrund av de klimatutmaningar Sverige står inför har vi, under 2015 och 2016, kartlagt vad företag inom de mest koldioxidutsläppande branscherna i Sverige verkar göra för att minska sina klimatutsläpp. Vi har granskat deras årsredovisningar och webbplatser. Där det har funnits hållbarhetsredovisningar eller miljörapporter har vi även granskat dem. I samband med att vi granskade årsredovisningarna har vi även räknat på antal kvinnor och män i styrelser och ledning. I denna rapport presenteras metoder för och resultat från detta arbete, och rapporten avslutas med en diskussion om relevansen i våra resultat och hur resultaten skulle kunna påverka klimatpolicy och forskningsinriktning. Innehållet i denna rapport riktas

framförallt till företrädare för politik och näringsliv och vår förhoppning är att bidra till den planerade omställningen till ett hållbart samhälle.

2. Metod och material

Med hjälp av uppgifter från SCB (Statistiska centralbyrån) (2016a) tog vi reda på vilka delar av transportbranschen och tillverkningssektorn som står för de största utsläppen (se Tabell 1). De största delarna av utsläppen inom transportsektorn kommer från rederier (48 procent), landtransportföretag ;rörtransportföretag (27 procent) samt flygbolag (22 procent). Tillsammans står de för 97 procent av utsläppen i den svenska transportbranschen. De största delarna av utsläppen i tillverkningssektorn kommer från stål- och metallverk (29 procent), industri för andra icke-metalliska mineraliska produkter (29 procent) och industri för stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter (24 procent). Tillsammans står de för 74 procent av utsläppen i den svenska tillverkningssektorn.

Huvudsektor	Delsektor, 2-siffernivå	Förklaring
Tillverkning	19	industri för stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter
	23	industri för andra icke-metalliska mineraliska produkter
	24	stål- och metallverk
Transporter	49	landtransportföretag; rörtransportföretag
	50	rederier
	51	flygbolag

Tabell 1: De mest koldioxidutsläppande delsektorerna inom svensk transportbransch och tillverkningssektor år 2012 (SCB 2016a). Tvåsiffernivå enligt NACE 2007 (European Commission, 2016).

Inom de utvalda delsektorerna (Tabell 1) fick vi sedan, med hjälp av SCB, fram en lista på alla företag med minst 10 anställda. Vårt val att exkludera företag med färre än 10 anställda berodde på att vi trodde att riktigt små företag har mindre möjligheter än andra att lägga kraft på klimatarbete eftersom de kanske saknar kompetens och kapacitet för detta och att de därför inte var intressanta att studera. Vårt att notera är dock att inom både tillverkningssektorn och transportbranschen är företag med färre än 10 anställda mycket vanliga. De utgör 87 procent respektive 91 procent av de delar av näringslivet vi valde att studera (tabell 1).

SCB skickade oss en lista på 2515 företag med minst 10 anställda, varav fem var publika och inget noterat på Stockholmsbörsen (Nasdaq, 2016). Med hjälp av de bolagsnummer som fanns i materialet från SCB kunde vi beställa uppgifter från Bolagsverket på hur många styrelsemedlemmar respektive bolag hade och sedan valde vi ut de bolag som hade minst fem styrelseledamöter, valde bort 9 bolag med begränsad verksamhet i Sverige¹ och fick på så sätt fram en lista på 256 företag, varav fyra var publika. Dessa företag sorterades efter omsättningsklass som varierade från som lägst 5–10 miljoner kronor per år till som högst mer

¹ Detta handlade uteslutande om utländskt ägda flygbolag vars verksamhet i Sverige huvudsakligen handlar om biljettförsäljning och som inte lämnar årsrapport till Bolagsverket.

än 1 miljard kronor per år. Anledningen till att vi exkluderade företag med färre än fem styrelseledamöter är dels att det i företag med få styrelseledamöter finns få personer som kan bidra med specialkunskaper om till exempel klimat och miljö (de Villiers med flera 2011), dels att det kan vara svårt att uppnå jämställdhet om platserna i styrelsen är för få.

Vi valde sedan ut vart tredje av dessa 256 företag (det blev 85 företag) och granskade deras senaste årsrapporter, varav de flesta var från år 2014. Att lämna årsrapport till Bolagsverket är lagstadgat (Regeringen, 1995). Bara ett av de utvalda företagen var publikt. Vi tittade också igenom företagens webbplatser när sådana fanns och även deras hållbarhets- eller miljörapporter om de fanns tillgängliga. För att hitta hållbarhets- eller miljörapporter letade vi på företagens webbplatser samt skrev till företagen via de e-postadresser som vi fann. All granskning gjordes under hösten 2015 och tidig vår 2016. Genom årsrapporten tittade vi också på ägarförhållanden hos de 85 företagen. För dem som hade ett moderbolag som ägde minst 51 procent av aktierna (45 stycken) granskade vi också moderbolagens dokumentation: årsrapporter, webbplatser och i förekommande fall hållbarhetsredovisningar eller miljörapporter.

Kriterierna för att analysera klimatdelen av dokumentationen från företagen listas nedan och är delvis inspirerade av de kriterier som Folksam har använt i sin granskning av företag noterade på Stockholmsbörsen från till exempel 2013 (Folksam, 2013).

1. Nämns klimat/koldioxid/uppvärmning? Ja/nej
2. Finns det ett kvantifierat utsläppsmål för växthusgaser? Ja/nej
3. Finns det ett kvantifierat energimål? Ja/nej
4. Finns det ett kvantifierat mål för förnyelsebar energi? Ja/nej
5. Ställs klimatkrav på underleverantörer? Ja/nej
6. Rapporteras klimatutsläpp? Ja/nej
7. Rapporteras energianvändning? Ja/nej
8. Rapporteras indirekta utsläpp? Ja/nej
9. Har rapporter om utsläpp och energianvändning verifierats? Ja/nej

Alla "Ja" på frågorna ovan fick två poäng var, utom fråga 1 (Nämns klimat, koldioxid eller uppvärmning?), som bara fick ett poäng. Detta innebar att varje företag kunde få 17 klimatpoäng per dokument ($8 \times 2 + 1$) och att de maximalt kunde få 51 klimatpoäng (3×17) för alla de tre dokument som studerades (årsrapport, webbplats och hållbarhetsrapport/miljöredovisning).

Dessutom kontrollerade vi om ordet "miljö" fanns med i årsrapporterna och på webbplatserna, men vi noterade det bara som ett "Ja" om det inte bara handlade om arbetsmiljö eller om att företagen fyllde gällande lagkrav enligt miljöbalken (Regeringskansliet, 2000). Om ett miljöledningssystem användes noterades det också.

För jämställdhet använde vi företagens årsrapporter för att notera hur ofta vd:n eller någon av styrelseledamöterna var kvinnor, och samma underlag användes för att notera andelen kvinnor i styrelsen. Vi delade sedan ut "kvinnopoäng" till företagen baserat på följande kriterier:

- Kvinnlig vd fick 1 poäng, manlig 0 poäng.
- Kvinnlig ordförande fick 2 poäng, manlig 0 poäng.
- Kvinnorepresentation i styrelsen fick 1 poäng om den var 30 procent eller över men under 40 procent. 40 procent till < 50 procent fick 2 poäng, 50 procent till < 60

procent 3 poäng, 60 procent till < 70 procent 4 poäng, 70 procent till < 80 procent 5 poäng, 80 procent till < 90 procent 6 poäng och 90 procent till 100 procent 7 poäng. Anledningen till att vi inte gav några poäng alls för kvinnoandelar i styrelsen under 30 procent beror på att det finns forskning som pekar på att effekterna av en ökad andel kvinnor blir synliga och mätbara vid just denna nivå (Kanter, 1977). Resultaten är dock omdiskuterade (Dahlerud, 2006).

Kriterierna ovan innebar att företagen kunde få maximalt 10 kvinnopoäng, 7 för en styrelse med enbart kvinnor, 2 för en kvinnlig ordförande och 1 för en kvinnlig vd.

När de preliminära resultaten från övningen ovan fanns tillgängliga ordnade vi två seminarier med företrädare från näringslivet och forskarsamhället, där resultaten diskuterades. Det ena tillfället till diskussion ägde rum under ett referensgruppsmöte² och det andra under ett seminarium med forskare från industriell ekologi på KTH. Teman som togs upp under dessa två tillfällen redovisas under avsnittet Diskussion.

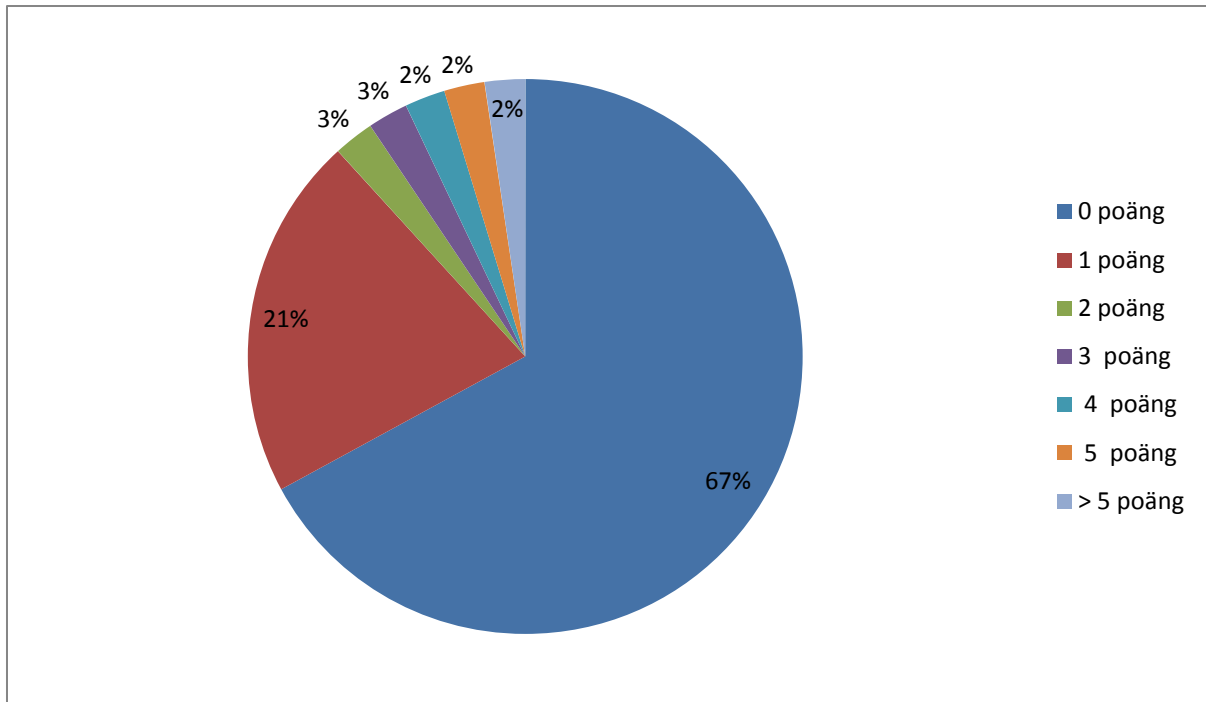
3 Resultat

Resultaten delas upp i två stycken: klimatarbete och kvinnorepresentation

3.1 Klimatarbete

Bland de 85 företagen var den genomsnittliga klimatpoängen när alla årsrapporter hade granskats 0,26 av totalt möjliga 17. Samma siffra för webbplatserna (som 67 av företagen hade) var 0,53 poäng. Fördelningen av det totala antalet poäng redovisas i Figur 1 och poängen per dokument i Tabell 2. Två tredjedelar av företagen (67 procent) fick inte några klimatpoäng alls och 21 procent fick bara 1 poäng, för att de hade nämnt klimat/koldioxid eller uppvärmning i något av sina dokument. Korrelationen mellan klimatpoäng (från årsrapporterna) och storlek (mätt som omsättning) var 0,32, vilket innebär ett samband mellan storlek och klimatpoäng: större företag nämnde klimat och klimatåtaganden oftare än små företag i sina årsrapporter. Bara 2 av de 85 företagen hade en hållbarhets- eller miljörapport och medelpoängen bland dessa var 2.

² Undersökningen ingår i projektet Kvinnor och män i styrelser – åtgärder för energi och klimateffektivitet, som stöds av Energimyndigheten. På projektets webbplats finns mer information om referensgruppen: <http://www.kth.se/abe/om-skolan/organisation/inst/see/om/avd/industriell-ekologi/forskning/ongoing/kvinnor-och-man-i-styrelser-atgarder-for-energi-och-klimateffektivitet-1.594154>

Figur 1: Företagens sammanlagda klimatpoäng när tre möjliga dokument granskats (årsrapport, webbplats och hållbarhetsrapport).

Tabell 2: Klimatpoäng för företag och moderbolag. Maxantal poäng för varje dokument var 17.

	Medelklimatpoäng		
	Årsrapporter	Hållbarhets- eller mijörapporter	Webbplatser
Företag (N = 85)	0,26 (N = 85)	2 (N = 2)	0,53 (N = 67)
Moderbolag (N = 45)	1,5 (N = 45)	7,4 (N = 9)	1,6 (N = 37)

Moderbolagens medelklimatpoäng i årsrapporterna var 1,5, alltså högre än för de 85 företagen (där den var 0,26) men fortfarande låg i förhållande till de 17 poäng som var det totala antalet poäng som kunde uppnås i årsrapporterna. Högst poäng, 7,4, fick moderbolagens hållbarhetsredovisningar, medan det inte fanns några skillnader mellan årsredovisningarna och webbplatserna. Variationen i totala klimatpoäng mellan olika moderbolag var stor, från 0 till 23 poäng. Bland de moderbolag som hade mer än 15 klimatpoäng (4 bolag) låg två utanför Sverige.

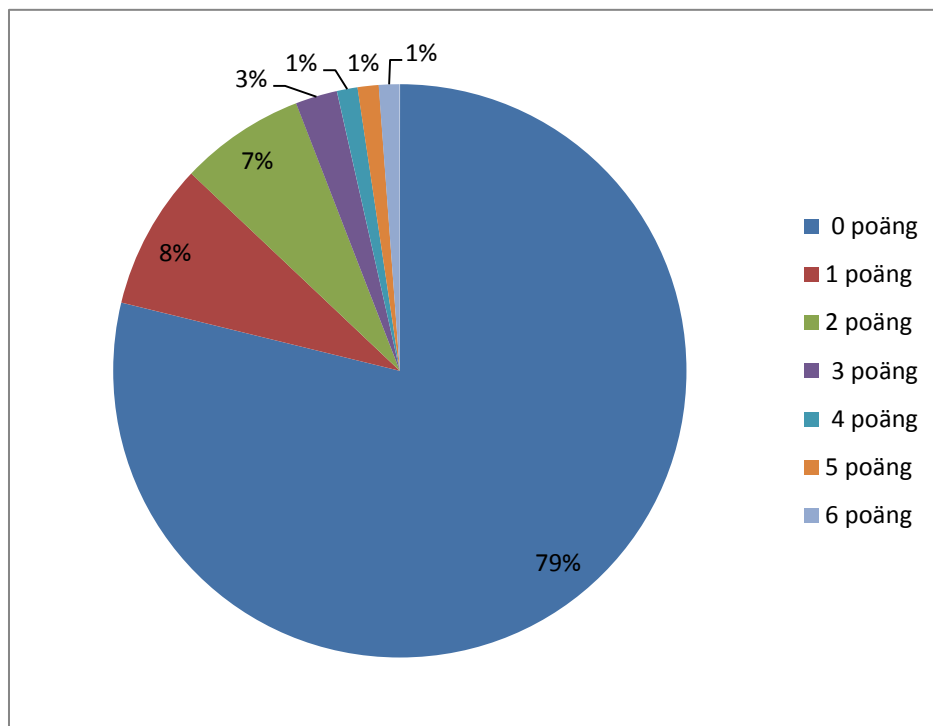
När vi analyserade användningen av ordet ”miljö” blev dock bilden en annan. Av de 85 företagen nämnde 47 procent miljö i sina årsrapporter, medan 67 procent gjorde samma sak

på sina webbplatser. Anledningar till att man nämnde miljö var olika: en del berättade om att de var miljöcertifierade enligt ISO14001 (ISO, 2016), en del nämnde att de använder körsätt som sparar bränsle och att de använder alternativa bränslen när det går. Ett exempel på det senare är att "Tätortstrafiken i xxxx utförs med nya biogasbussar, vilket innebär minsta möjliga miljöpåverkan", enligt ett lokalt bussbolag. En del nämnde miljö i mer vaga termer, som att de tänker på miljön i sin verksamhet. Ett exempel på det senare är att "Bolagets huvudsakliga verksamhet består av miljömedvetna taxitransporter", enligt ett mindre taxiföretag, eller att "Samtliga (anställda, vår inflikning) har även erhållit insikten och kunskapen vad gäller ledningssystem för kvalitet- och miljöarbete enligt internationell standard", enligt ett åkeri i en medelstor svensk stad. Ett företag som tillverkar rör skriver att "Miljömålen är att minska material- och energiförbrukning i olika led i verksamheten" i sin årsrapport. Det fanns alltså vissa företag som på något sätt agerade för att minska växthusgasutsläppen utan att de för den sakens skull hade satt upp kvantifierade växthusgas- eller energimål eller räknat på sina växthusgasutsläpp, sin energianvändning eller sin användning av förnyelsebart bränsle.

Bland de 45 moderbolagen nämndes "miljö" i 64 procent av årsrapporterna och på 78 procent av deras webbplatser. Moderbolagen nämnde alltså miljö oftare än vad de 85 bolagen gjorde.

3.2 Kvinnorepresentation

Endast 14 procent av de 85 företagen hade 30 procent eller fler kvinnor i styrelsen, och i 44 procent av företagens styrelser fanns det inga kvinnor alls. Medeltalet kvinnor i styrelserna var 15 procent. Av alla ordförande var endast 4 procent kvinnor och av alla vd:ar endast 7 procent. Kvinnopoängen avspeglar dessa resultat: medelpoängen blev 0,48 poäng av 10 möjliga och 79 procent av företagen fick 0 kvinnopoäng, se också figur 2. Korrelationen mellan företagens storlek (mätt som omsättning) och kvinnopoäng var $-0,20$, vilket innebär att större företag hade mindre kvinnorepresentation. Vi testade också sambandet mellan kvinno- och klimatpoäng men fann inget sådant.

Figur 2: Företagens kvinnopoäng.

I moderbolagen – i de 41 fall där vi kunde hitta dokumentation om kvinnorepresentationen – var det endast 5 procent som hade 30 procent eller fler kvinnor i styrelsen. I 78 procent av moderföretagens styrelser fanns det inga kvinnor alls. Medeltalet kvinnor i styrelserna i moderföretagen var 16 procent. Av alla ordförande i moderföretagen var endast 7 procent kvinnor och av alla vd:ar endast 7 procent. Kvinnopoängen avspeglar dessa resultat: medelpoängen för moderföretagen blev 0,43 poäng av 10 möjliga, och 78 procent av företagen fick 0 kvinnopoäng.

4. Diskussion

Vi har analyserat kvinnorepresentation och klimatarbete bland företag i två av Sveriges mest utsläppande branscher och resultaten är nedslående med tanke på att vi nu har cirka 30 år på oss att helt upphöra med att släppa ut växthusgaser samt cirka 15 år på oss att uppnå ett jämställt samhälle. Det klimatarbete och jämställdhetsarbete som pågår i dessa branscher idag är sannolikt alldeles för blygsamt för att vi ska kunna övertyga både oss själva och omvärlden om att vi är på god väg att uppfylla våra nära förestående klimat-, hållbarhets- och jämställdhetsmål.

Ett par saker behöver dock diskuteras innan vi definitivt drar slutsatsen att företagens klimatarbete ligger rejält på efterkälken och vad som kan göras åt det. Det handlar om vårt urval av företag och om det kan pågå avancerat klimatarbete inom företagen utan att det kommuniceras utåt.

4.1 Var företagen för små för att representera branschen?

Vår undersökning inkluderade företag med ned till 10 anställda, vilket innebär att vi hade med företag som vanligtvis inte omfattas av hållbarhetsgranskningar som till exempel Folksam granskningar som bara görs av börsnoterade företag (Folksam, 2013). Resultaten från denna granskning var delvis uppmuntrande, fast Folksam påpekar att mer kan göras eftersom 26 av de granskade 250 börsnoterade företagen inte rapporterade om några åtgärder för att minska miljöpåverkan (ibid, s. 10). Även andra studier som undersöker på vilka sätt företag försöker minska sin klimatpåverkan inkluderar ofta bara stora företag (till exempel Hoffman, 2007).

I de sektorer vi valde att studera, och som alltså orsakar stora utsläpp av koldioxid, fanns det dock inga börsnoterade företag alls. Inom den svenska transportsektorn har 91 procent av företagen mindre än 10 anställda, och inom de delar av tillverkningssektorn vi valde är samma andel 87 procent (SCB, 2016c). Inom bägge dessa sektorer har bara cirka 1 procent av företagen 500 anställda eller mer, och inte ens då är en börsnotering nödvändigtvis aktuell.

Med vårt urval av företag med minst 10 anställda samt vår slutsats att det finns ett visst positivt samband mellan klimatarbete och storlek pekar våra resultat på att vi antagligen ger en alltför positiv bild av klimatarbetet inom transport- och tillverkningsbranschen.

4.2 Kan företagen arbeta med klimatfrågor fast de inte berättar om det?

Vi tog med oss resultaten om det mycket begränsade klimatarbetet bland företagen till två seminarier år 2016, där både företrädare för näringsliv och forskarsamhället deltog. Vi ville veta om det kunde vara så att det trots våra magra resultat i det tysta pågår avancerat klimatarbete fast man av någon anledning inte berättar om det i årsrapporter, på webbplatser och i hållbarhets- eller miljörapporter.

Diskussionen tog två riktningar. Den ena var att det kan finnas företag som gör en del men som inte vill skylta med det av rädsla för att bli uthängda i pressen för att de inte kommit tillräckligt långt. Detta bedömdes dock mest vara relevant för stora och väl kända företag och alltså inte för de företag vi hade undersökt. Den andra delen av diskussionen handlade om att det finns företag som kan skriva en hel del om miljö och klimat utan att göra så mycket, så kallad greenwashing (Bowen et al, 2014). Den sammanlagda uppfattningen hos alla deltagarna var dock att våra resultat var trovärdiga och föga förvånande mot bakgrund av den kunskap om branschen som redan fanns.

Vi diskuterade också vad det kan betyda för klimatarbetet om företag är certifierade enligt ISO14001 (ISO, 2016). Å ena sidan skulle detta kunna stimulera klimatarbetet men å andra sidan har forskning visat att miljöprestandan bland företag som tillämpar ISO14001 varierar stort (Nawrocka och Parker, 2008). Det går med andra ord inte att sätta likhetstecken mellan en certifiering enligt ISO 14001 och ett avancerat klimatarbete.

4.3 Vad skulle kunna motivera företagen att bedriva ett mer aktivt klimat- och jämställdhetsarbete?

Det finns säkert många anledningar till varför företagen gör så lite för att begränsa utsläppen av växthusgaser, och våra kommande intervjuer och enkäter med företagen kommer att belysa dessa mer. En anledning till att "klimat" inte nämns lika ofta som "miljö" kan vara svårigheten att kommunicera klimatproblematiken jämfört med miljöproblematiken, som kan uttryckas i till exempel övergödda hav och sjöar här och nu. Enligt Moser (2010) finns det flera anledningar till att klimatförändringen är svår att kommunicera, till exempel

osynligheten i orsakerna, effekter långt in i framtiden, effekter utanför närområdet samt att det inte finns några omedelbara belöningar för att göra något åt utsläppen.

Weber (2016) konstaterar att det skett en polarisering i klimatfrågan, där män och äldre är mer skeptiska än yngre människor och kvinnor. Att kvinnor är mer oroliga för klimatförändringen än vad män är finns belagt i svenska studier, till exempel Naturvårdsverket (2009). När det gäller män och klimatskepticism finns det forskning som visar att vita konservativa män i USA är mer skeptiska än andra män (MacCright och Dunlap, 2011) men det finns ingen forskning som visar på samma skillnader mellan svenska män. Det finns också studier gjorda bland tjänstemän och politiker som visar att om man tvivlar på klimatförändringen är man heller inte lika benägen att ta initiativ till anpassning som annars (Carlsson Kanyama och Hörnsten Friberg, 2012).

En väg framåt, förutom att skapa incitament genom ”vanliga” styrmedel som skatter och lagstiftning, skulle kunna vara att kvotera in kvinnor i styrelser – även om effekten av detta på klimatarbetet är helt okänt. I vår studie letade vi efter samband mellan kvinnopoäng och klimatpoäng men hittade inget. Anledningarna kan vara flera: kanske är de kvinnor som ingår i styrelserna inte mer övertygade om att klimatförändringen är ett problem än vad män är. Kanske vill de arbeta med klimat men får inte gehör för detta i styrelserna. Kanske är underlaget för kvinnorepresentation och klimatarbete för svagt för att utforska samband, eftersom både klimat- och kvinnopoäng generellt var låga eller obefintliga.

Det förslag om obligatoriska hållbarhetsredovisningar som ska börja gälla i juli 2016 kommer i stort sett inte att beröra företagen inom de sektorer vi studerade: de berör bara företag med mer än 250 anställda (Justitiedepartementet, 2016) och i de sektorer vi har undersökt handlar det bara om cirka 2 procent av företagen (SCB, 2016c). Dessutom har det visats att hållbarhetsrapporter från stora företag idag ofta saknar tydliga mål och åtgärder och att det finns många exempel på ”greenwashing” (Hubbard, 2011).

Sammanfattningsvis pekar vår studie på att det behövs kraftfulla åtgärder för att företag inom transport- och tillverkningssektorn ska uppnå de klimat- och hållbarhetsmål som snart ska vara uppfyllda.

6. Referenser

Bowen, F., Aragon-Correa, J.A., 2014. Greenwashing in corporate environmentalism research and practice: The importance of what we say and do. *Organization & Environment*. 27(2): 107–112.

Carlsson Kanyama A. och Hörnsten Friberg L. 2012. Kommunpolitikerns och kommunchefers syn på klimatförändring och anpassningsbehov. Resultat från en enkätundersökning. FOI-rapport 3441.

Dahlerup, Drude. The story of the theory of critical mass. *Politics & Gender* 2:04 (2006): 511–522.

Davidson & Freudenberg. 1996. Gender and Environmental Risk Concerns. A Review and Analysis of Available Research. *Environment and Behavior* vol. 28 no. 3 302–339.

De Villiers, C., Naiker, V., van Staden, C.J., 2011. The effect of board characteristics on firm environmental performance. *Journal of Management*. November, 37:1636–1663.

European Commission, 2016. http://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/general/nacecodes_en.pdf (hämtad 18 april 2016).

FN, 2016. Sustainable development goals: 17 goals to transform the world. <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/> (hämtad 18 april 2016).

Folksam. 2013. Index för ansvarsfullt företagande 2013. <http://www.folksam.se/tester-och-goda-rad/miljo-och-ansvar/ansvarsfullt-foretagande> (hämtad 18 april 2016).

Hoffman, A.J. (Ed.), 2007. *Carbon Strategies: How Large Companies are Reducing Their Climate Change Footprint*. The University of Michigan Press, Ann Arbor.

Hubbard, G., 2011. The quality of sustainability reports of large international companies. *International Journal of Management*. 28:3, andra delen, september.

ISO. 2016. ISO 14000 – Environmental management. <http://www.iso.org/iso/iso14000> (hämtad 18 april 2016).

Justitiedepartementet. 2016. Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy. Ds 2014:45. <http://www.regeringen.se/contentassets/c6d343c8bb6f46e3ba7944fe1ea073e3/foretagens-rapportering-om-hallbarhet-och-mangfaldspolicy-ds-201445> (hämtad 25 april 2016).

Kanter Moss R. 1977. Some Effects of Proportions on Group Life: Skewed Sex Ratios and Responses to Token Women. *The American Journal of Sociology*, Vol. 82, No. 5. (mars 1977), s. 965–990.

MacCright, A.M., Dunlap, R., 2011. Cool dudes: The denial of climate change among conservative white males in the United States. *Global Environmental Change*. 21:1163–1172.

Miljömålsberedningen. 2016. Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. Delbetänkande av Miljömålsberedningen. Stockholm, SOU 2016:21.

Moser, S.C., 2010. Communicating climate change: History, challenges, process and future directions. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*. 1: 31–53. doi: 10.1002/wcc.11.

Nasdaq Nordic, 2016. <http://www.nasdaqomxnordic.com/aktier/listed-companies/nordic-large-cap> (hämtad 4 maj 2016).

Naturvårdsverket. 2009. Allmänheten och klimatförändringen 2009. Allmänhetens kunskap om och attityd till klimatförändringen med fokus på egna åtgärder, konsumtionsbeteenden och företagets ansvar. Rapport 6311.

Nawrocka, D., Parker, T., 2009. Finding the connection: environmental management systems and environmental performance. *Journal of Cleaner Production*. 17 (2009): 601–607.

Regeringen. 1995. Årsredovisningslag (1995:1554).

Regeringen. 2016a. <http://www.government.se/articles/2015/09/sweden-taking-responsibility-to-implement-the-un-global-goals-for-sustainability/> (hämtad 18 april 2016).

Regeringen. 2016b. <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/03/regeringen-tillsatter-delegation-for-sveriges-genomforande-av-agenda-2030/> (hämtad 18 april 2016).

SCB. 2016a. Uppgifter från miljöräkenskaperna. http://www.scb.se/en_/Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Environment/Environmental-accounts-and-sustainable-development/System-of-Environmental-and-Economic-Accounts/ (hämtad 18 april 2016).

SCB. 2016b. Jämställdhet i företag. http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Temaomraden/Jamstallldhet/Fordjupningar/I-och-utanfor-arbetskraften/Denkonssegregerade-arbetsmarknaden/Styrelser-och-ledning-i-borsforetag-2015/ (hämtad 2 juli 2016).

SCB. 2016c. Företag (FDB) efter näringsgren SNI 2007, storleksklass och år. http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__NV__NV0101/FDBR07/?rxid=04aea509-0b2a-4191-8460-d98c8cd44c07 (hämtad 20 april 2016).

SIDA. 2016. <http://www.sida.se/English/press/current-topics-archive/2013/Swedish-companies-in-unique-initiative-for-sustainable-global-development/> (hämtad 25 april 2016).

UNDP. 2016. Global Sustainability Goals. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/post-2015-development-agenda.html> (hämtad 18 april 2016).

UNFCCC, 2015. Adoption of the Paris Agreement. Proposal by the President Draft decision: CP.21. <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf> (hämtad 18 april 2016).

Weber, E.U., 2016. What shapes perceptions on climate change? New research since 2010. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*. 7:125–134.

Wester M., M. 2012. Risk and Gender: Daredevils and Eco-Angels. I Roeser, S., Hillerbrand R., Sandin P. och Peterson M. Martin (Eds.). *Handbook of Risk. Theory. Epistemology, Decision Theory, Ethics, and Social Implications of Risk*. Springer.

World Economic Forum. 2016. The Global Gender Gap report 2015. 10th Anniversary Edition